

บรรณานุกรม

ภาษาไทยเอกสารชิ้นค้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

"กฐินัถถารกถาเทศนาของสมเด็จพะสงฆราช (สา)." หอสมุควชิรญาณ. หมวกธรรมกถิ
หมูกพระวินัยแปลร้อย เลขที่ 2 ฐึ 107.

"กรมตำราเรื่องสมเด็จกรมพระยาวชิรญาณวโรรสรับสงฆ์แจงการในหน้าทื่กรมราชบัณฑิต."
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 9/20.

"การจัดการศึกษาและพระศาสนาในมณฑลภูเก็ต พ.ศ. 2444." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
ศธ. 47/83.

"การสวดกระถิน." หอสมุควชิรญาณ. หมูกจดหมายเหตุรัชกาลที่ 4. จ.ศ. 1225 เลขที่ 102.

"คำโคลงพระราชประวัติรัชกาลที่ 4 ตั้งแต่มรงผนวชจนสวรรคต." หอสมุควชิรญาณ.
หมูกจดหมายเหตุ เลขที่ 2 ฐึ 121 มัคที่ 1.

"คำประกาศเทวดาในงานฉลองยุค." หอสมุควชิรญาณ. หมูกจดหมายเหตุ เลขที่ 4 ฐึ 121.

"คำประกาศเทวดาในงานฉลองยุคที่ 3 (เป็นคำโคลง)." หอสมุควชิรญาณ. หมูกธรรมกถิ
เลขที่ 5 ฐึที่ 121.

"นมัสสนคาถา." หอสมุควชิรญาณ. หมวกธรรมกถิ หมูกพระนิพนธ์สมเด็จพะสงฆราช (สา)
เลขที่ 10 ฐึ 107 มัค 72.

"ปฐมเจดีย์." หอสมุควชิรญาณ. หมูกจดหมายเหตุ เลขที่ 1 ฐึ 121.

"ปริกษารกถา เล่ม 1." หอสมุควชิรญาณ. หมวกธรรมกถิ หมูกพระวินัยแปลร้อย. เลขที่ 20
ฐึ 107 มัคที่ 85.

"พรหมจริยาเทศนา." หอสมุควชิรญาณ. หมูกธรรมกถิ เลขที่ 6 ฐึ 121.

"พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร. 5 ศ. 16.

"พระอมราภิรักชิต ส่งรายงานตรวจจัดการศึกษาในมณฑลปราจีนบุรีประจำปีศก. 118."

(12 สิงหาคม-5 กันยายน 2442) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/15.

- "เมืองนครศรีธรรมราช (กลอนสองก)." หอสมุดวชิรญาณ. หมู่งคหมายเลขที่ 3
 ฐิต 121.
- "รัชกาลที่ 4 ทรงผนวช." หอสมุดวชิรญาณ. หมู่งคหมายเลข ร. 4 จ.ศ. ไม่มีเลขที่ 224.
- "รายงานการคณะและการศึกษาในมณฑลอิสานของพระญาณรักชิต ผู้อำนวยการ ร.ศ. 120."
 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/28.
- "รายงานการคณะและการศึกษาในมณฑลอิสานแผนกคณะและศึกษา ร.ศ. 118
 (ส่วนจดหมาย) (6 พฤษภาคม-2กุมภาพันธ์ 2442)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
 ศธ. 47/11.
- "รายงานการจัดคณะและการศาสนาการศึกษามณฑลจันทบุรี พ.ศ. 2445." หอจดหมายเหตุ
 แห่งชาติ. ศธ. 47/86.
- "รายงานการประชุมเจ้าคณะมณฑลจัตระเบียบการพระศาสนา หัวเมือง ประชุมวันที่ 22
 กันยายน ร.ศ. 131." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.ศ. 10/12.
- "รายงานการประชุมพิเศษ วันที่ 26 กันยายน ร.ศ. 117." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
 ร. 5 ศ. 12/7.
- "รายงานจัดการศึกษาและการศาสนามณฑลจันทบุรี ร.ศ. 122 (25 มิถุนายน 2446-
 6 กันยายน 2447)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/87.
- "รายงานจัดการศาสนาและการศึกษามณฑลนครสวรรค์ ศก. 101 (29 กันยายน-
 15 กันยายน 2446)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/85.
- "รายงานจัดการศึกษาและการศาสนามณฑลนครสวรรค์ ศก. 124 (2448-8 กรกฎาคม
 2450)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/108.
- "รายงานจัดการศึกษาและการศาสนามณฑลบูรพา ร.ศ. 122." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
 ศธ. 47/93.
- "รายงานจัดการศึกษาและการศาสนามณฑลราชบุรี ศก. 123 (10 กันยายน 2448-
 14 เมษายน 2450)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/99.
- "รายงานจัดการคณะและการศึกษามณฑลอิสาน ร.ศ. 122 (15 มีนาคม 2445-9 ตุลาคม
 2446)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/84.

"รายงานจัดการศึกษาและการศาสนาณฑลอิสาน ศก. 123 (20 กันยายน-15 มีนาคม 2448)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/101.

"รายงานตรวจการศึกษาของผู้อำนวยการศึกษา." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47.

"รายงานบัญชีภิกษุสามเณรและศิษย์วัดในเมืองแลแขวงเมืองฉะเชิงเทราจำนวนรัตนโกสินศก 118." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 7/1.

"รายงานราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2460 (31 สิงหาคม 2461-29 พฤษภาคม 2462)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 44/40.

"รายงานรายชื่อวัดในมณฑลนครศรีธรรมราช 2448." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 7.1/1.

"รายงานเรื่องกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสส่วนพระอมรโวลังการศึกษาและพระศาสนา พ.ศ. 2444 (6 เมษายน 2442-30 ตุลาคม 2444)." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 47/10.

"รายงานสอบความรู้บ่าพีและธรรมของสนามหลวงในปี ศก. 2445." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร. 6 ศ. 12/14.

"รายงานสอบความรู้บ่าพีและธรรมของสนามหลวงในปี พ.ศ. 2456." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร. 6 ศ. 12/16.

"รายงานสอบความรู้บ่าพีและธรรมของสนามหลวงในปี พ.ศ. 2457." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร. 6 ศ. 12/18.

"รายงานการสอบความรู้ธรรมและบ่าพีของสนามหลวงในปี พ.ศ. 2459." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร. 6 ศ. 12/19.

"เรื่องเชิญประชุมพระราชาคณะ." หอสมุดวชิรญาณ. หมู่หมายรับสั่ง รัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1198 เลขที่ 1 คู่ 118 ชั้น 1/1.

"เรื่องสมเด็จพระมหาสมณเจ้าทรงดำริห์ยุบวัดรังษีและปฏิสังขรณ์โรงเรียนวัดบวรนิเวศ." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 53/29.

"เรื่องหนังสือข้าย." หอสมุดวชิรญาณ. หมวกธรรมคดี หมู่พระราชาธิบดีสมเด็จพะสังฆราช (สา) เลขที่ 8 คู่ที่ 107 มัดที่ 72.

"ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาวชิรญาณวโรรสขอพระบรมราชานุญาตเลิกธรรมเนียมให้นักเรียนมีผู้รับรองเข้าแปลหนังสือในสนามหลวง ลงวันที่ 1 มีนาคม ร.ศ. 129."
 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร. 6 ศ. 11/3.

"ส่งบัญชีกลางมีคณะสงฆ์มณฑลนครศรีธรรมราช." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ. 7/12.

"สำเนาจดหมายเหตุศิขิโรมันคะรามะหัทธมียากูแอลถวายสมเด็จพระเจ้านั่งยาเธอเจ้าฟ้ามงกุฎเรื่องชมเชยพระสุกัฎิเดระและพระอมรว่าพูคภาษาอังกฤษได้คิมาก." หอสมุด
 วชิรญาณ. หมู้งจดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 จ.ศ. 1206 เลขที่ 48.

"สำเนารายงานการตรวจการศึกษามณฑลชุมพร ร.ศ. 118 (พ.ศ. 2424)." หอจดหมายเหตุ
 แห่งชาติ. ร. 5 ศ. 12/10.

"อนุสาสนิกดา." หอสมุดวชิรญาณ. หมวดธรรมคดี หมู้งพระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (สา)
 เลขที่ 36 ฐู 107 มัดที่ 74.

"อริยสังกถาเทศนา." หอสมุดวชิรญาณ. หมวดธรรมคดี หมู้งพระราชนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช
 (สา) เลขที่ 37 ฐู 107 มัดที่ 74.

เอกสารชิ้นที่ตีพิมพ์แล้ว

คำรกราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา, และพระยาราชเสนา. เทศาภิบาล.
 กรุงเทพมหานคร. คลังวิทยา, 2494.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 1, พ.ศ. 2456.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 2, พ.ศ. 2457.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 3, พ.ศ. 2458.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 4, พ.ศ. 2459.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 5, พ.ศ. 2460.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 6, พ.ศ. 2461.

แถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 7, พ.ศ. 2462.

พิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 เล่ม 2.

กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

ทิพากรวงษ์มหาโกษาธิบดี (ชำ บุนนาค), เจ้าพระยา. หนังสือแสดงกิจจานุกิจ.

กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ประชุมกฎหมายไทยภาค 5, หน้า 1040-1049.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 3 จ.ศ. 1238.

เอกสารชั้นรอง

หนังสือทั่วไป

ครอว์ฟอร์ด, จอห์น. เอกสารของครอว์ฟอร์ด. แปลโดย ไพโรจน์ เกษแม่นกิจ. กรุงเทพมหานคร:

กรมศิลปากร, 2515.

คณะกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย. ประวัติมหามกุฏราชวิทยาลัย. (ในงานฉลองครบ 84 ปี

มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 1-5 ตุลาคม 2521). พระนคร:

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521.

คณะธรรมยุติ, สำนักงาน. ประมวลระเบียบบริหารคณะธรรมยุตพุทธศักราช 2500 และ

ทำเนียบวัดธรรมยุต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2516).

คณิงนิตย์ จันทบุตร. การเคลื่อนไหวของยุวสงฆ์ไทยรุ่นแรก พ.ศ. 2447-2484. พระนคร:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ประกาศสั่งขาดนิติในรัชกาลที่ 4. (พิมพ์ในวาระ

พระศพพระบรมวงศ์เธอกรมพระยานเรศรวรฤทธิธิศรบศตมาท ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน

พ.ศ. 2464) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2468.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2400) เล่ม 1.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2401-2404) เล่ม 2.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2405-2408) เล่ม 3.

พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2408-2411) เล่ม 4.

พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาไทยในรัชกาลที่ 4 ภาค 1.

(คณะธรรมยุติและมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเสด็จพระราชกุศล เถลิงพระเกียรติสมัยครบ 100 ปี จากวาระเสด็จสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามกุฏจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 1 ตุลาคม 2511) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2511.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาไทยในรัชกาลที่ 4 ภาค 2.

(พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางแจ่ม วิชาสอน (ผิน นิยมเทศ) ณ เมรุวัดสังฆาย ธานี 20 กรกฎาคม 2512) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2512.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลีในรัชกาลที่ 4 ภาค 1.

มหามกุฏราชานุสรณ์ (คณะธรรมยุติและมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยเสด็จพระราชกุศล เถลิงพระเกียรติสมัยครบ 100 ปี จากวาระเสด็จสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามกุฏพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 1 ตุลาคม 2511) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2511.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลีในรัชกาลที่ 4 ภาค 2.

(คณะธรรมยุติพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในงานพระเมรุพระศพสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายี) ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 17 มิถุนายน 2515) นครหลวง: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2515.

_____, พระบาทสมเด็จพระ. ว่าด้วยการในพระพุทธศาสนาและกาชาดกรรมราย.

(พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนางแอบ พิมพ์สมาน ณ ฌาปนสถานของกองทัพอากาศ วัดเครือวัลย์วรวิหาร วันที่ 26 เมษายน พุทธศักราช 2513) ธานี: โรงพิมพ์เจริญรัตน์การพิมพ์, 2513.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชพิธีสิบสองเดือน. พระนคร: ศิลปบรรณาการ, 2503.

ณรงค์ พ่วงพิศและพลศักดิ์ จีระโกศลศิริ. (บรรณาธิการ) สังคมไทย 200 ปี. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.

นราธิประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระ. ประดิษฐานคณะสงฆ์ คณะธรรมยุติกนิกาย.

(งานพระราชทานเพลิงศพหม่อมเจ้าสิทธิไชยากร วรวรรณ) ธนบุรี: สหปารากาภกับ, 2508.

นิธิ เลี้ยวศรีวงศ์. "พระปฐมสมโพธิกถากับความเคลื่อนไหวทางศาสนาในต้นรัตนโกสินทร์."

ใน ปากไก่และใบเรือ. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์การพิมพ์, 2527.

_____, วัฒนธรรมกฎเกี้ยวบรรณกรรมต้นรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

คำรณราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ความทรงจำ. กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ, 2516.

_____, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. ตำนานคณะสงฆ์. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพร้อยเอกอนันต์ ชูเอน ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2513) พระนคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2513.

_____, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาและพระยาราชเสนา. เทศาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา, 2494.

_____, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับตำนานทางพระพุทธศาสนา. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2514.

ปรมาณูชิตชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พระปฐมสมโพธิกถา. พระนคร: องค์การการศึกษา, 2505.

ปวเรศวรียาลงกรณ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. กรรมวิภาคกถา. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพจอมมารดาป้อม จอมมารดาของพระราชาวงค์เธอพระองค์เจ้าวรวิจิตรวรากรมราชกุมาร เมื่อปีชวด พ.ศ. 2496) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2496.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พระปรารธเรื่องแปลจตุราวิสัย.

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช โปรดให้พิมพ์เมื่อปีระกา พ.ศ. 2464) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2464.

ประวัติการปกครองของคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521.

ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507. (พิมพ์เป็นที่ระลึกในวันครบเจ็ดสิบสองปีของกระทรวง วันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2507).

พระราชูปถัมภ์ในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 5 เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513.

พระศรีลวักวิมล. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระศรีลวักวิมล ณ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วันเสาร์ที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2526) กรุงเทพมหานคร: บริษัทการพิมพ์, 2526.

พิทยลาภพฤฒิยากร, พระวรวงศ์เธอกรมหมื่น. ประวัติพุทธศาสนาในสยาม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2522.

พิทักษ์ สายัณห์. สมเด็จพระสังฆราชและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: พิศยาการ, 2523.

ภาวดี มหาจันทร์. รัตนโกสินทร์ยุคปรับปรุงประเทศ (พ.ศ. 2394-2475). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2527.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.

(ในงานฉลองครบ 84 ปีมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 1-5 ตุลาคม 2521). พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521.

_____, พุทธศาสนาประวัติสมัยรัตนโกสินทร์และราชวงศ์จักรี 200 ปี. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ธรรมนูญสำหรับวิชาขุข่า รวม 5 ศก. (พิมพ์แจกในงานศพพระศิริไธสวรรย์ (พร รังควร) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษร-นิต, 2458.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ธรรมวิจารณ์ส่วนปรมัตตปฏิปทาและส่วนสังสารวัฏ. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2526.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ธรรมวิภาคปริเฉทที่ 2. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2529.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. นวโกวาท. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2529.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. เบญจศีลและเบญจธรรม. แบบเรียน
จรรยา กรมศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ร.ศ. 122.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . การคณะสงฆ์. (มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรม
ราชูปถัมภ์ พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แต่วันสิ้นพระชนม์ แห่งสมเด็จพระ
มหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช
2514). พระนคร: โรงพิมพ์ศรีสัตตวรรษ, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . การศึกษา. (สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ ครบ 50 ปี แต่วันสิ้นพระชนม์แห่ง
สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช
2514). พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. ประมวลพระราชนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณ-
เจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส . ธรรมคดี. (มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรม-
ราชูปถัมภ์พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แต่วันสิ้นพระชนม์แห่งสมเด็จ-
พระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช
2514). พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . พระธรรมเทศนา. (มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรม
ราชูปถัมภ์พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แต่วันสิ้นพระชนม์แห่งสมเด็จ
พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช
2514). พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. ประมวลพระราชนิพนธ์สมเด็จพระมหา-
สมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส . พระนิพนธ์ต่างเรื่อง. (มหามกุฏราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แต่วันสิ้นพระชนม์
แห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช
2514). พระนคร: โรงพิมพ์ชวนการพิมพ์, 2514.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส . พระมหาสมณวินิจฉัย. กรุงเทพมหานคร.

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2524.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส . พระราชหัตถเลขา-ลายพระหัตถ์. (ธนาคารกรุงศรี-อยุธยาจำกัด พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แด่วันสิ้นพระชนม์ แห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช 2514). พระนคร. พุทธอุปถัมภ์การพิมพ์, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส . ลายพระหัตถ์เกี่ยวกับการศึกษา. (มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ ครบ 50 ปี แด่วันสิ้นพระชนม์ แห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช 2514). พระนคร. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส . ศราทธพรตเทศนา. (คณะสงฆ์จีนและคณะสงฆ์ญวน พิมพ์ในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แด่วันสิ้นพระชนม์แห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันที่ 1-7 สิงหาคม พุทธศักราช 2514). พระนคร. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พระประวัติสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์เนื่องในงานมหาสมณานุสรณ์ครบ 50 ปี แด่วันสิ้นพระชนม์แห่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พุทธศักราช 2514). พระนคร. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. พระมงคลวิเสศโกถา. (ถวายในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2453-2467). พระนคร. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2492.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พระมหาสมณศาสนา เล่ม 1
 เกี่ยวกับการพระศาสนา. (มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
 จัดพิมพ์เนื่องในงานมหาสมณานุสรณ์ ครบ 50 ปี แคว้นสิ้นพระชนม์ แห่งสมเด็จพระ
 พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พุทธศักราช 2514). พระนคร.
 พุทธอุปถัมภ์การพิมพ์, 2514.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พระมหาสมณศาสนา เล่ม 2 เกี่ยวกับ
 การพระศาสนา. (มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์
 เนื่องในงานมหาสมณานุสรณ์ ครบ 50 ปี แคว้นสิ้นพระชนม์ แห่งสมเด็จพระมหาสมณ-
 เจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พุทธศักราช 2516). พระนคร. พุทธอุปถัมภ์
 การพิมพ์, 2516.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พุทธมามกะ. (นายประเสริฐ สมิตะสิริ
 พิมพ์ในงานฉลองสมณศักดิ์พระเทพเวที (ภา ภาณโก) เมื่อ 16 พฤศจิกายน
 พุทธศักราช 2476). พระนคร. โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2476.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ระยะทางสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ เสด็จ
ตรวจการคณะสงฆ์มณฑลฝ่ายเหนือ พ.ศ. 2457. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภา,
 2504.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. เรื่องศีล. (คณะภิกษุสามเณรวัดราชาธิวาส
 มีส่วนฉันทน์พิมพ์เป็นเครื่องระลึกในคราวพระมหาจำรูญ และพระมหานัน ต้องจากกันไป
 ทำประโยชน์พระศาสนาในจังหวัดชุมพร และจังหวัดพัทลุง มณฑลนครศรีธรรมราช
 วันที่ 13 มีนาคม พุทธศักราช 2471). พระนคร. โรงพิมพ์พระจันทร์, 2471.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. วิปัสสนากัมมัฏฐาน. วิปัสสนากัมมัฏฐาน
และพระคัมภีร์ขณกถา. พระนคร. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2529.

_____, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. อรรถศาสตร์และธรรมวิจารณ์.
 (มหาอำมาตย์ตรีพระยาเทพรัตนนรินทร์ พิมพ์ฉลองพระคุณในการสถาปนากิจศพคุณหญิง
 เสนาภยูทร์ (ขันธุ์ ศรีไชยยนต์) มารดา เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2470).
 พระนคร. โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2470.

วอลเตอร์ เอฟ. เวลลา. แผ่นดินพระนั่งเกล้า. (แปลโดย นิง ทองโสภิต). พระนคร:

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.

วิทย์ วิศทเวทย์. ปรัชญาการศึกษาไทย 2411-2475. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี,

2526.

วุฒิชัย มูลศิลป์. การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย-

ไทย, 2516.

ศิริธรรม (นามแฝง). การปกครองคณะสงฆ์ยุคโบราณถึงยุคปัจจุบัน ภาค 1. พระนคร:

สำนักงานส. ธรรมศักดิ์, 2476.

ส. วัฒนเศรษฐ. วาทะพระมงกุฎฯ. พระนคร: สำนักพิมพ์ธรรมเสวี, 2506.

ส. ศิวรักษ์. ธรรมยุคและมหานิกาย. (อนุสรณ์งานศพนายประเสริฐ ศรีพิพัฒน์ ณ เมรุวัด

มกุฏกษัตริยาราม. วันที่ 18 พฤษภาคม 2510).

สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร. 17 สมเด็จพระสังฆราชไทย. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา, 2516,

หน้า 55.

สา, สมเด็จพระสังฆราช. กถามรรคพิเศษ 3 กัณฑ์. (พิมพ์แจกในงานปลงศพนางเชย อิงคะวัต

วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2477). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประเสริฐสมุด, 2477.

_____, สมเด็จพระสังฆราช. กาลามสูตร. (รองอำมาตย์เอก หลวงนัยวิจารณ์ กับนาย

มานิต วสุวัต พิมพ์ช่วยเจ้าภาพงานศพนางแมะ ทองอิน เมื่อปีมะเส็ง พ.ศ. 2472).

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีกรุง, 2472.

_____, สมเด็จพระสังฆราช. จตุรรักษาวาณาและวิปัสณาภาวณา. (พิมพ์ในงานศพ

นางภักดีประชา (หนู) วันที่ 18 พฤษภาคม 2470). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณ-

พิพรรฒธนากร, 2470.

_____, สมเด็จพระสังฆราช. จักกวัตติสูตร. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิง

ศพนายพันเอกพระยาวิเศษสิงหนาด (ยิง จุลานนท์) เมื่อปีชวด พ.ศ. 2469).

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงห่อ, 2469.

_____, สมเด็จพระสังฆราช. จุฬาคีตาสังขยาสูตร. (ข้าราชการในหล้าพระสมุทวิบูลญาณ

พิมพ์แจกในการปลงศพกุศโลศส่วนกุศลให้แก่อำมาตย์โทพระยาพจนสุนทร (เรื่อง ชุติ-

เปรमानนท์ เปรียญ ปีมะเมีย พ.ศ. 2463). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ-

ธนากร, 2463.

- สา, สมเด็จพระสังฆราช. หาพิททิสฺสูตฺร. (พิมพ์แจกในการปลงศพพระประสิทธิ์สุตฺตคุณ
(แดง) วัดราชนัคคา ปีมะแม พ.ศ. 2462). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ-
ธนากร, 2462.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. ทีฆชาณโกปิยปุตฺตสูตฺร. (พิมพ์แจกในการปลงศพนางแดง
ปราบผล ปีมะแม พ.ศ. 2462). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิพัฒมธนากร, 2462.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. เทศนาธมมปฏิติญาณกถาแลดฬังคูปกชากถา.
(พระพรหมมุนีพิมพ์เนื่องในงานฉลองพระรูปสมเด็จพระสังฆราช ณ วัดราชประดิษฐ).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิพรรฒธนากร, 2470.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. เทศนาสังกหัตถุและเทวคาพลี เทศนาพิเศษถวายใน
พระราชพิธีการแจกเบี้ยหวัดในรัชกาลที่ 4. (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิง
ประภัสร์โปรคให้พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ เจ้าจอมมารดาเกษรัชกาลที่ 4
ปีวอก พ.ศ. 2463). พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2463.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. ธนิธานีสูตฺร. (นางเหม (ยะสูต) พิมพ์แจกในงานศพหลวง
บุรี รองเมือง (ยะสูต) ปีจอ พ.ศ. 2465). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,
2465.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. ธัมมทเทศกถา. (นางผูก พิมพ์แจกในงานปลงศพพระมหาบุศฺร
ผู้สามีกับหลวงอารักษกรุดผล (ม้วน บุรเวทย์) ผู้บุศฺรเขย ปีมะแม พ.ศ. 2462).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรนิต, 2462.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. นมัสสนกถา. (พิมพ์แจกในการศพนางถ้วน ไกรฤกษ์.
ปีมะแม พ.ศ. 2462). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2462.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. บุพเพกตปุญฺญตถากถา. (แสดงโดยอัปนาค-ที่หาวุชาฎก
มงคลวิเศษเทศนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ร.ศ. 132.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. ปฐมสมโพธิ. (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ทรงทำระ). พระนคร: โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, 2527.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. ปวรกถามารโอบาท. (นางเงิน (เล่อสิน) พิมพ์แจก
สำเนาคุณในการปลงศพนางจิว (แช่ลี่) ปีมะแม พ.ศ. 2462). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
โสภณพิพรรฒธนากร, 2462.

- สา, สมเด็จพระสังฆราช. ปาสาทิกสูตร. (อำนวยการพิมพ์ พระบริหาร นิติเกษตร (ขึ้น ธรรมสโรช) พิมพ์ในการปลงศพสนองคุณนายสุริยาจุช (นวม ธรรมสโรช) ผู้เป็นปู่แลนายเล็ก ธรรมสโรช ผู้เป็นบิดา เมื่อปีฉลู พ.ศ. 2468). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2468.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. พระธรรมคุณรัตนกตา. (ธรรมสภา-ธรรม 1-ธรรมยุคิ จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมบรรณาการเนื่องในวาระวันวิสาขบูชาบรรณมี 6 พฤษภาคม 2517 อันคัมที่ 17). กรุงเทพฯ: บุรินทร์การพิมพ์, 2517.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. โพธิปักขิยธรรม 37. (ธรรมสภาฯ ธรรมา-ธรรม-ยุคิ จัดพิมพ์สมทบทุนเผยแพร่ธรรมของสมเด็จพระสังฆราช 5 มกราคม 2505 อันคัมที่ 26). พระนคร: โรงพิมพ์จำลองศิลป์, 2504.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. ภุมเทวรัตตคาถา. (พิมพ์แจกในงานปลงศพพระครูสังฆวา-ธิคุณ (เทศน์) เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม เมื่อปีระกา พ.ศ. 2464). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2464.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. โลกธรรมสูตร. (พิมพ์แจกในงานปลงศพหลวงแม่เจ้าคำดี ปีวอก พ.ศ. 2463). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2463.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. สรณคณูปกถา. (นางสาวสนอง ณ นคร ธิดาอำมาตย์เอก พระยานคร กุลเชษฐมหันต์ภักดี (เอี้ยค ณ นคร) พิมพ์แจกในงานปลงศพสนองคุณ คุณหญิงจิบ นครกุลเชษฐ ผู้มารดา ปีจอก พ.ศ. 2465). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2465.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. สัพพสามัญญานุสาสนี ลุกกัญญาปฏิบัติทานุสาสนี. (นางเลี่ยม กาญจนรังสรรค์ พิมพ์แจกในการปลงศพรองเสวกโท ขุนกาญจนรังสรรค์ (จันทร์ เสมงกนิษฐ) ผู้สามี ปีมะเมีย พ.ศ. 2463). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ-ธนากร, 2463.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. สัมปสาทนียสูตร. (พิมพ์ในงานปลงศพ นายสรรค์ สนธิภาค เมื่อปีฉลู พ.ศ. 2468). พระนครฯ: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2468.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. โสภณสัลลหณธรรมปริยาย. (พิมพ์ช่วยในงานปลงศพ นางจัน มารดา รองอำมาตย์โท หลวงวินิจฉัยมรรดา ปีวอก พ.ศ. 2463). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2463.

- สา, สมเด็จพระสังฆราช. โสฬสปัญญา. (ธรรมสภาแห่งวัดราชประดิษฐ์ จัดพิมพ์เผยแพร่
อุทิศส่วนกุศลถวายแด่พระองค์ 2506). พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,
2506.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. อนุพุทธิกถา. (นายแพทย์เกิดและบุญปลูก ธนชาติ).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2506.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. อนุพุทธิกถาและพระจตุราริยสังกถา. (สร้างเป็นส่วน
ธรรมทาน ในการณานกิงศพหุบาลิกา นิล กระแสเสวตร์ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม
วันที่ 22 มิถุนายน 2475). ม.ป.ท., 2475.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. อภิณฑปัจจเวกขณะ. (จัดพิมพ์โดยธรรมสภาวัดราชประดิษฐ์ฯ
21 กรกฎาคม 2529 ฉบับที่ 89). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดรุ่งเรือง
สานส์การพิมพ์, 2529.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. อัฐักขณกถา. (พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิง
เฉลิมเชตรมวงคัลโปรดให้พิมพ์ทรงอุทิศส่วนกุศลในการปลงศพคุณหญิงจับ กุลเชษฐ
ปัจฉิม พ.ศ. 2465). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2465.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. อัมปมาทกถา. (ไว้เป็นที่ระลึกในการปลงศพพระอินทรส
(สมบุญ) เกิด ร.ศ. 65 ถึงแก่กรรม ร.ศ. 121 ซึ่งทำ ณ วัดจักรวรรดิราชาวาส
วันที่ 14 พฤษภาคม 122). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิพรรฒธนากร, 122.
- _____, สมเด็จพระสังฆราช. อากังขอยสุตร. (พิมพ์แจกในการปลงศพ นางหึ่ง
สิทธิสาริกบุตร ปีมะแม พ.ศ. 2462). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,
2462.
- สายชล วรรณรัตน์. "ผลกระทบของหมอบรัดเลย์กับสังคมไทย," ใน หมอบรัดเลย์กับ
สังคมไทย, เอกสารวิชาการ หมายเลข 57, กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดี-
ศึกษา, 2528.
- สิริวัฒน์ คำวันสา, รองศาสตราจารย์ และทองพรรษ์ ราชภักดิ์. สงฆ์ไทยใน 200 ปี (เล่ม 1).
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬารรณาคาร 2524.

สิริวัฒน์ คำวันสา, รองศาสตราจารย์ และทองพรรษ์ ราชภักดิ์. สงฆ์ไทยใน 200 ปี

(เล่ม 2). กรุงเทพมหานคร. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2525.

สุวรรณา วงศ์ไวยวรรณ. พุทธธรรมในประเทศไทย . ข้อพิจารณาญาณวิทยาทางสังคม.

กรุงเทพมหานคร. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

อุบลาคัญปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท). ประโยชน์ตน. หนองบัว. โรงพิมพ์เกตุแก้ว, 2507.

เอกสารเรื่องการจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนคร.

โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511 (คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเฉลิมราชสมภพครบ 100 ปี

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวบรวมจัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ

100 ปี นับแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสวยราชย์ 1 ตุลาคม 2511).

แอ็บบ็อด โลว์ มอฟแท็ท. แผ่นดินพระจอมเกล้า. แปลโดยนิง ทองโสภิต. กรุงเทพฯ.

โรงพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520.

วารสารและหนังสือพิมพ์

กาญจนา คำสุวรรณ. "การเริ่มต้นของการจัดการศึกษาในรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2413-2423)."

จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (มกราคม-

มีนาคม) 2519.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. "พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร

มหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าด้วยพระราโชบายเกี่ยวกับการศึกษา

ของชาติทรงมีถึงเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา)."

วารสาร
ศิลปากร. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 ตุลาคม, 2493.

ธรรมจักร. เล่ม 7.

"โบราณคดีศึกษา" วชิรญาณ. ตอนที่ 23 เดือนสิงหาคม ร.ศ. 115.

พูนพิศ อำนวยกุล. "วังท่าเตียน" หนังสือพิมพ์สยามรัฐ. ฉบับวันที่ 29 เมษายน, 2529.

หน้า 8.

วิบูลย์ ภักดิ์มณฑล. "พระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเรื่องคณะสงฆ์."

วารสารธรรมศาสตร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน-ตุลาคม), 2515.

สายชล วรรณรัตน์. "ความเปลี่ยนแปลงของพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์." เมืองโบราณ.

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน), 2530.

อมรา หงคำพิชญ์. "สถาบันศาสนาและสถาบันการเมืองในสังคม." วารสารรามคำแหง.

ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 มกราคม 2519.

อานันท์ กาญจนพันธ์. "ไตรภูมิกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในประวัติศาสตร์ไทยสมัย

รัตนโกสินทร์ตอนต้น." จุลสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1

(พฤษภาคม-สิงหาคม), 2520.

วิทยานิพนธ์

นันทนา วัฒนสุข. "บทบาทของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เกี่ยวกับการทำนุ-

บำรุงพระพุทธศาสนา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

นิตยา วงศ์วิวัฒน์. "พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา." "

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ, 2524.

นฤมล ธีรวัฒน์. "แนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." "

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

พาสณา กิจถาวร. "บทบาทของคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

วันเพ็ญ ส่องศิริ. "การขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,

2525.

วารุณี โอสถารมย์. "การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ. 2411-2475." วิทยานิพนธ์ปริญญา-

มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

- ศิริพร สุเมธาวัจน์. "แนวพระราชดำริพระพุทธศาสนาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการเมืองการปกครอง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2525.
- สันติ บัณฑิตพรหมชาติ. "ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับสถาบันสงฆ์ศึกษาระดับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สายชล วรรณรัตน์. "พุทธศาสนากับแนวความคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. 2325-2352)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สายทิพย์ จิตตมาศ. "บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ในสังคมไทย 2489-2526." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุพรรณิ กาญจนิชฐิติ. "บทบาทของมิชชันนารีในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507.
- สุรีย์ ทรัพย์สุนทร. "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริทางด้านพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการดำเนินการปกครองประเทศ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- อุทิศ จีนิพนธ์สกุล. "เศรษฐกิจวัดในกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2325-2453)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- อุษา ชัยโชติชัย. "การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในรอบปี พ.ศ. 2432-2490." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- อัจฉรา กาญจนินัย. "การฟื้นฟูพระศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2395)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อัษฎลี สุสาภัยณ์. "ความเปลี่ยนแปลงระบบไพร่และผลกระทบต่อสังคมไทยในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

รายงานการวิจัย

พิพาดา ยิ่งเจริญและสุวดี ชนประสิทธิ์พัฒนา. "การศึกษาและผลกระทบต่อสังคมไทยสมัย
ต้นรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-2394)." รายงานผลการวิจัย ศูนย์คณาภิเชกสมโภช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลำดับที่ 3. กรุงเทพมหานคร. โครงการเผยแพร่
ผลงานวิจัยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. "วิวัฒนาการงานเขียนที่เป็นภาษาบาลีในประเทศไทย . จารึก
ตำนาน พงศาวดาร สาลีน ประกาศ." รายงานผลการวิจัยเงินทุนวิจัย
รัชคณาภิเชกสมโภช. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวศรีสุพร ช่างสกุล เกิดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2501
 จังหวัดอุบลราชธานี จบการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) จาก
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) เกียรตินิยมอันดับ 2 เมื่อปีการศึกษา
 2524 และเข้าศึกษาต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2525

ผลงานทางวิชาการ

บทความเรื่อง "จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์กับการปรับปรุงทางด้านเศรษฐกิจ"

ในวารสารทหารราบ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย